

**NON.
NO.
NEIN.**

Say No!
Stop
violence
against
women

Smurto prieš moteris priežastis – nelygi moterų padėtis visuomenėje, susijusi su nevienodu moterų ir vyrų socialinės, politinės ir ekonominės galios pasiskirstymu. Šiais laikais smurtas prieš moteris yra vienas labiausiai paplitusių žmogaus teisių pažeidimų. Tai diskriminacijos forma, dėl kurios moterys patiria arba gali patirti fizinę, seksualinę, psichologinę arba ekonominę žalą ar kančias ⁽¹⁾. Smurtas prieš moteris pažeidžia moterų orumą ir neliečiamybę bei daro didelę žalą šeimoms, bendruomenėms ir visuomenei. Nustatyta, kad ES viena iš trijų moterų (arba 61 mln. iš 185 mln. moterų) nuo 15 metų yra patyrusi fizinį ir (arba) seksualinį smurtą ⁽²⁾.

Nustatyti tikrąjį smurto prieš moteris mastą yra sudėtinga. Apie smurtą prieš moteris vis dar pranešama nepakankamai, be to, toks smurtas tebelaikomas gėdingu, taigi pranešama tik apie labai nedaugelį tokių atvejų. Lietuvoje 69 proc. gyventojų pasitiki policija – šis skaičius panašus į bendrą ES rodiklį (71 proc.) ⁽³⁾.

2015 m. Europos lyčių lygybės instituto Lyčių lygybės indekse nustatyta, kad jei žmonės labiau pasitiki teisingumo institucijomis, jie taip pat dažniau praneša apie smurto atvejus ⁽⁴⁾. Apskaičiuota, kad Lietuvoje 31 proc. moterų patyrė smurtą, o tai maždaug atitinka bendrą ES rodiklį ⁽⁵⁾.

Europos lyčių lygybės institutas nustatė, kad smurto šeimoje prieš moteris nuostoliai Lietuvoje galėtų sudaryti 600 mln. EUR per metus. Ši suma apskaičiuota pagal 2014 m. Europos lyčių lygybės instituto tyrime taikytą metodiką ⁽⁶⁾, kurią gali pritaikyti valstybės narės, kaip 2016 m. padarė Estija ⁽⁷⁾.

2013 m. birželio 7 d. Lietuva pasirašė Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvenciją), tačiau jos dar neratifikavo⁽¹⁷⁾. Stambulo konvencija yra plačiausios apimties tarptautinė sutartis, kuria siekiama kovoti su šiuo sunkiu žmogaus teisių pažeidimu.

Šiuo metu įgyvendinama Valstybinė smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims 2014–2020 metų programa⁽¹⁸⁾ ir 2014–2016 metų veiksmų planas.

Kaip saugomos moterys ir mergaitės?

Lietuvoje apsaugos orderiai gali būti išduodami pagal civilinę, administracinę (draudimo patekti į aukos namus orderis) ir baudžiamąją teisę. Civiliniai ir baudžiamieji apsaugos orderiai reglamentuojami bendraisiais įstatymais, o draudimo patekti į aukos namus orderis išduodamas tik smurto šeimoje aukoms. Civilinėje teisėje apsaugos orderiai gali būti išduodami kaip laikinoji priemonė laukiant tokių procesų kaip skyrybos arba santuokos pabaiga sprendimo. Baudžiamosios teisenos sistemoje apsaugos orderiai išduodami ikiteisminėje stadijoje ir po teismo⁽¹⁹⁾.

Kokią pagalbą galima gauti Lietuvoje?

Specializuotos pagalbos centrai teikia kryptingą pagalbą moterims, kurios kreipėsi į policiją dėl smurto šeimoje. Lietuvoje yra 17 tokių centrų, ir 2015 m. daugiau kaip 8 000 moterų pasinaudojo šių centrų paslaugomis⁽²¹⁾.

Smurto šeimoje aukos turi teisę gauti socialines paslaugas. Socialinės paslaugos teikiamos visiems gyventojams, kuriems jų reikia, užtikrinant saugią ir sveiką aplinką, pagalbą nepažeidžiant žmogaus orumo ir išsilavinimą, siekiant padėti kompensuoti prarastą savarankiškumą ir gebėjimą palaikyti socialinius ryšius su šeima ir visuomene. Smurto šeimoje aukos gali gauti labiau specializuotą pagalbą krizių centruose ir motinos ir vaiko laikinojo apgyvendinimo centruose. Pasak Vyriausybės, šalyje veikia 29 krizių centrai ir penki motinos ir vaiko laikinojo apgyvendinimo centrai.

Lietuvoje nėra seksualinio prievartavimo aukų krizių centrų⁽²²⁾.

Nacionalinė pagalbos moterims linija veikia visą parą visomis savaitės dienomis. Ja teikiama emocinė pagalba smurto šeimoje aukoms.

Lietuvoje veikia 17 specializuotos pagalbos centrų, teikiančių kryptingą pagalbą moterims, kurios kreipėsi į policiją dėl smurto šeimoje.

Lietuvoje veikia bendra nemokama pagalbos moterims linija (8800 66 366)⁽²³⁾.

Išnašos

- (¹) Europos Taryba (2011 m.). *Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo ir šios konvencijos aiškinamasis memorandumas*. Europos Tarybos sutarčių serija Nr. 10. Žr. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>
- (²) Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (2014 m.). *Smurtas prieš moteris. Tyrimas visoje ES. Pagrindiniai rezultatai*. Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.
- (³) Europos Komisija (2016 m.). *Eurobarometras*. Žr. <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/18/groupKy/88>
- (⁴) Europos lyčių lygybės institutas (2013 m.). *Lyčių lygybės indeksu ataskaita*. Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas. Žr. <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Gender-Equality-Index-Report.pdf>
- (⁵) Ten pat. Iš viso ES atskleidžiama 33 proc. smurto atvejų.
- (⁶) Europos lyčių lygybės institutas (2014 m.). *Nuostolių, kuriuos lemia smurtas lyties pagrindu Europos Sąjungoje, įvertinimas*. Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas. Žr. <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf>
- (⁷) *Smurto šeimoje nuostoliai Estijoje*: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Sotsiaal/Norra/vagivalla_hind.pdf
- (⁸) Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (2014 m.). *Smurtas prieš moteris. Tyrimas visoje ES. Pagrindiniai rezultatai*. Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.
- (⁹) Eurostatas (2015 m.). *Prekyba žmonėmis*, p. 23. Žr. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf
- (¹⁰) Organizacija „European Women’s Lobby“ (2013 m.). *Seksualinės prievartos Europos Sąjungoje barometras*, p. 48. Žr. http://eurogender.eige.europa.eu/sites/default/files/ewl_barometre_final_11092013%20%281%29.pdf
- (¹¹) Lietuvos Respublikos Seimas (1998 m.). *LR Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas*. Nr. VIII-947, 1998 m. gruodžio 1 d. (pakeitimo įstatymas Nr. XII-1023, 2014 m. liepos 15 d.). Žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.69453/lqMssiEVXc>
- (¹²) Lietuvos Respublikos Seimas (2002 m.). *Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 235 straipsnio 2 dalies 5 punktas*. Nr. IX-926, 2002 m. Valstybės žinios, 2002, Nr. 64-2569. Žr. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=169334&Condition2=>
- (¹³) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.400334>
- (¹⁴) http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/exchange_of_good_practice_uk/lt_final_comments_paper_uk_2016_en.pdf
- (¹⁵) Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2012 m.). 2012 m. lapkričio 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1381 *Dėl Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo*. Valstybės žinios, 2012, Nr. 135-6897.
- (¹⁶) <http://eige.europa.eu/lt/gender-based-violence/resources/lithuania/order-police-commissioner-general-implementation-law-protection-against-domestic-violence-lr-policijos-generalinio>
- (¹⁷) https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures?p_auth=j0WpQY2l
- (¹⁸) Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. rugsėjo 24 d. įsakymas Nr. A1-462 *Dėl Valstybinės smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų plano patvirtinimo*.
- (¹⁹) <http://poems-project.com/wp-content/uploads/2015/04/Intervict-Poems-digi-1.pdf>
- (²⁰) Specializuotos pagalbos centrų programą 2011 m. patvirtino socialinės apsaugos ir darbo, sveikatos apsaugos ir vidaus reikalų ministrai. 2015 m. ji buvo persvarstyta (įsakymas Nr. A1-665/V-1306/1V-904).
- (²¹) www.lygus.lt/spc
- (²²) Ten pat, p. 45.
- (²³) Ten pat.

Europos lyčių lygybės institutas (EIGE)

Europos lyčių lygybės institutas (EIGE) – tai ES informacijos apie lyčių lygybę centras. EIGE remia politikos formuotojų ir visų su lyčių lygybės sritimi susijusių institucijų pastangas, kad vyrų ir moterų lygybė taptų visų europiečių tikrove. Centro misija – teikti konkrečias žinias, palyginamus ir patikimus duomenis apie lyčių lygybę Europoje.

Daugiau informacijos:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

Europos lyčių lygybės institutas
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LIETUVA
Tel. +370 52157444
E. paštas: eige.sec@eige.europa.eu

